

Motiverend beoordelen

binnen de lessen turnen

Met het mengpaneel motiverend beoordelen kan een beoordeling motiverender gemaakt worden. Om dit te illustreren zijn principes uit het mengpaneel toegepast en uitgeprobeerd binnen lessen turnen aan studenten op Fontys Sporthogeschool (FSH).

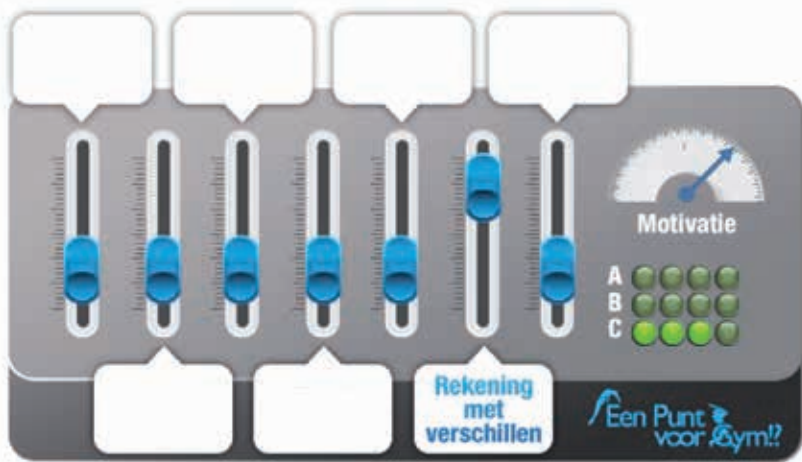
TEKST HARM VAN DEN BERGH EN PETER VAN BRUNSCHOT FOTO'S PETER VAN BRUNSCHOT

In het praktijkartikel 'Motiverend beoordelen binnen de lessen 'spel' van dit topic, wordt beschreven dat de docent het beoordelen als middel kan inzetten om het leren en de motivatie van de leerlingen positief te beïnvloeden. Ook binnen het turnonderwijs kan deze aanpak worden toegepast. De turnsectie van Fontys Sporthogeschool (FSH) heeft 'motiverender beoordelen' als uitgangspunt omarmd. Dit is onder andere voortgekomen uit interviews van de turnsectie

van FSH met het werkveld. Bij menige sectie lichamelijke opvoeding (LO) leven vragen over de wijze van toetsing. Denk vooral aan differentiatie in de toetsing, docentonafhankelijk en transparant toetsen en de mogelijkheid om leerlingen te betrekken bij de beoordeling.

Samen met het project 'Een Punt voor Gym' hebben de opbrengsten van de interviews als een katalysator gewerkt op de doorontwikkeling van de visie van de turnsectie op FSH. Dit

▲ *Rekening met verschillen*

heeft geresulteerd in het huidige turnprogramma voor de eerstejaars studenten op FSH. In dit artikel wordt een praktische uitwerking van het gebruik van een aantal elementen ('schuifjes') uit het mengpaneel gepresenteerd. Deze uitwerking geeft ook aanknopingspunten voor turnonderwijs in het voortgezet- of basisonderwijs.

Uitgangspunten

Bij de inrichting van het turnonderwijs op FSH, zijn enkele uitgangspunten gehanteerd. Ten eerste willen we beoordeling gebruiken om studenten te motiveren tot leerwinst. Verder houden we rekening met verschillen in niveaus door zogenaamde pistes in te richten. En ten slotte zijn er beoordelingscriteria ontwikkeld die op elk niveau (piste) te gebruiken zijn.

Bij de beoordeling van het leerproces spelen de eerdergenoemde psychologische basisbehoeften een belangrijke rol. Zowel tijdens de toetsing als in de lessen geven we studenten inspraak om gevoelens van autonomie en competentie te vergroten. Daarnaast dragen de actieve gezamenlijke werkvormen bij aan het vergroten van de verbondenheid tussen studenten onderling en tussen de student en de docent.

▼ *Tabel 1: beoordelingscriteria voor handstanddoorrol | Bewegen verbeteren | Handstand doorrol*

De te toetsen bewegingsvormen zijn in pistes ingedeeld en zijn vergelijkbaar met skipistes. Ze lopen op in moeilijkheid van groen, blauw, rood naar zwart. Alle bewegingsvormen zijn vooraf

op video opgenomen en zijn daardoor inzichtelijk voor de leerling (feed-up). Om de inhoud van het werken met de pistes te illustreren, is er een voorbeeld van het handstanddoorrollen te zien op (https://youtu.be/bgwpOgo_yEY)

Naast deze piste-indeling is er een criteriumlijst per bewegingsvorm ontwikkeld. Deze criteria zijn zodanig beschreven dat ze voor alle pistes en alle variaties van die bewegingsvorm gelijk zijn (tabel 1). Het grote voordeel hiervan is dat leerlingen steeds dezelfde criteria hanteren, ook als zij voor andere, moeilijkere varianten kiezen: transparantie, gebruikswaarde, objectiviteit en docent onafhankelijkheid wordt hiermee bevorderd.

Werkvormen

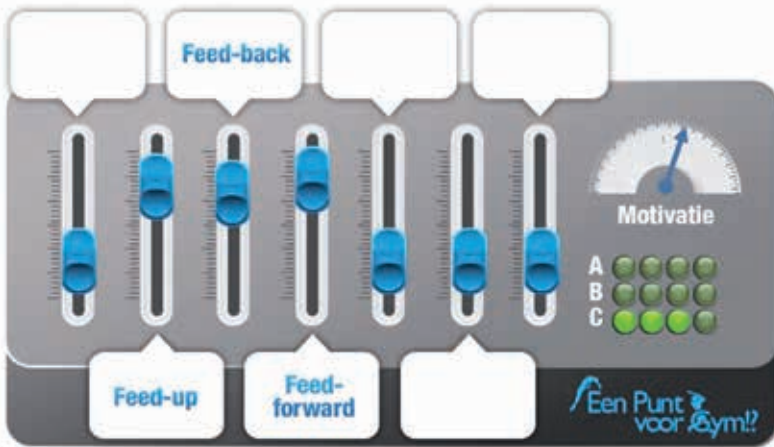
Tijdens de lessen wordt door de toepassing van verschillende werkvormen invulling gegeven aan een aantal 'schuifjes' van het mengpaneel. Daarmee wordt getracht het beoordelingsproces motiverender te laten verlopen. Deze werkvormen zijn het turnlandschap, de nulmeting en peerfeedback.

Er wordt tijdens de lessen gewerkt in een turnlandschap. In deze werkvorm is een groot aantal oefenarrangementen uitgezet (zie foto). Leerlingen kunnen binnen dit landschap de bewegingsvormen oefenen die zij belangrijk vinden. Dat kan enerzijds omdat ze zich persoonlijk uitgedaagd voelen en willen ontdekken waar hun grenzen liggen. En anderzijds om zich voor te bereiden op de uiteindelijke summatieve toets.

De ondersteuning van videobeelden en het gebruik van het beoordelingsformulier scheidt hierbij voor leerlingen duidelijkheid over het niveau waarop ze werken en het doel dat ze voor ogen hebben. Door de ruime keuze aan bewegingsvarianten proberen we optimaal tegemoet te komen aan de mate van *inspraak*.

Doordat in deze werkvorm iedere leerling op zijn eigen niveau bezig is, komen de

	Uitstekend (25pt)	Goed (16pt)	Matig (12)	Ontoereikend (1pt)
Lichaamshouding	Volledig rechte lichaamshouding	Licht holle rug en kleine schouderhoek	Behoorlijk holle rug en flinke schouderhoek	Lichaamsspanning ontbreekt volledig
Balans	5 seconden in balans (zonder handenverplaatsing)	2 seconden in balans (zonder handenverplaatsing)	1-2 seconden in balans (zonder handenverplaatsing)	Minder dan 1 seconde in balans
Rol	Vloeiende rol met gestrekte armen	Vloeiende rol met gebogen armen	Vierkante rol	Komt niet of moeizaam tot stand
Dynamiek van de beweging	Vloeiende, gecontroleerde beweging met ruime bewegingsuitslag	Gecontroleerde beweging met redelijke bewegingsuitslag	Niet vloeiende, ongecontroleerde bewegingsuitslag	Onvoldoende beheersing
			Totaal	

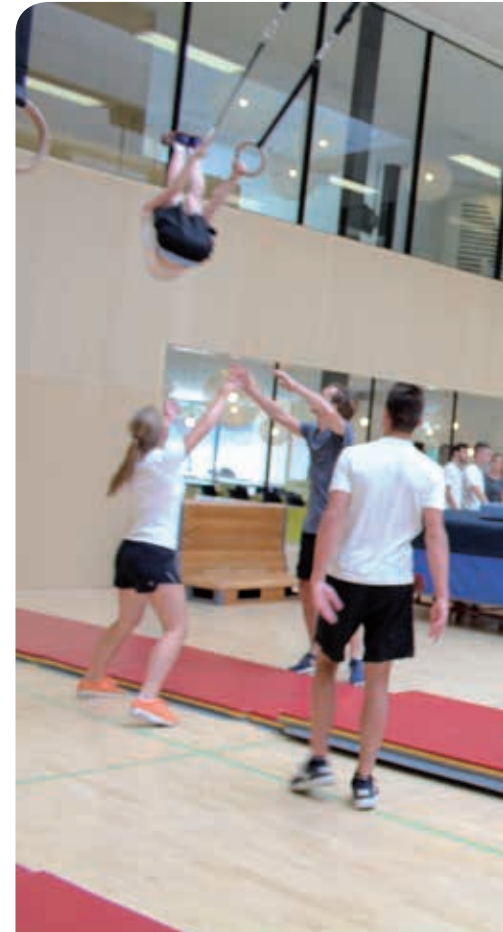

▲ *Feedback, feedforward* onderlinge verschillen veel minder nadrukkelijk naar voren (*rekening houden met verschillen*). Het veilige leerklimaat dat hierdoor ontstaat, biedt vervolgens ruimte voor de docent om met zijn expertise individuele leerhulp te geven.

De lessenreeks start met een nulmeting. Alle onderdelen van de periode staan klaar in het turnlandschap. Studenten hebben van te voren het beoordelingsformulier en de pistes moeten bestuderen. Daardoor weten ze wat hen te wachten staat en kunnen ze zich een beeld vormen van de doelstelling (*feed-up*). De bewegingsvormen die tijdens de nulmeting

beoordeeld worden, zijn zodanig ingericht en afgebakend dat er een veilig leer- en oefenklimaat ontstaat waarin leerlingen op een laag instapniveau hun bewegingsvorm kunnen demonstreren. Omdat we in deze fase van het bewegen enkel kijken naar de criteria en de moeilijkheidsgraad buiten beschouwing laten, krijgt de student gerichte *feedback* over zijn beginniveau. De nulmeting is ook de basis voor *feed-forward*. De docent is nu immers in de gelegenheid om gerichte aandachtspunten en/of tips te geven. De student besluit op basis van deze meting op welk niveau hij de bewegingsvarianten zal gaan beoefenen.

Bij aanvang van de eerste les ontvangt iedere student een beoordelingsformulier dat de gehele lessenreeks meegebracht moet worden naar de les. Tijdens het oefenen in het turnlandschap geven leerlingen elkaar *feedback* (oftewel peer-feedback) op basis van de criteria van de verschillende bewegingsvormen (tabel 1, voorbeeld beoordelingscriteria voor handstand doorrol). Een student ziet dan letterlijk wat zijn vooruitgang is (*gevoel van competentie*), omdat op datzelfde formulier ook de uitslag van de nulmeting staat weergegeven. In eerste instantie is dit een georganiseerde peerfeedback. We vragen de studenten namelijk samen de bewegende medestudent van feedback te voorzien. Deze

vorm van peerfeedback dwingt hen niet alleen bezig te zijn met het verbeteren van het eigen bewegen, maar ook gericht te kijken naar het bewegen van de ander (*bewegen regelen*).

De docent draagt tijdens het oefenen bij aan een positief leerklimaat door studenten te begeleiden in hun leerproces. Hij voorziet hen van feedback en tips om een nog beter leerresultaat te bewerkstelligen. Naarmate de lessenreeks vordert, worden leerlingen steeds meer gestimuleerd om zelf op zoek te gaan naar oplossingen voor bewegeproblemen waar ze tegen aan lopen (*gevoel van autonomie*). Bij handstanddoorrollen bedenken studenten dan bijvoorbeeld zelf dat je beter in staat bent om te rollen als je eerder met je schouders de mat raakt. Het oefenen voor een dikke mat zorgt daarvoor (zie foto).

Samen passen ze de materialen of de opstelling van een bewegearrangement regelmatig aan. Op die manier wordt iedere student niet alleen optimaal op zijn niveau uitgedaagd maar zijn ze ook gezamenlijk verantwoordelijk voor het individuele leerresultaat (*gevoel van verbondenheid*).

Aan het einde van de lessenreeks vindt na een groot aantal feedbackmomenten de summatieve toets plaats. Vijf bewegingsvormen (van in totaal 10) worden hierin getoetst. De docent

kiest drie van de vijf onderdelen en de student kiest er zelf twee. Deze heeft niet alleen *inspraak* over de twee onderdelen, maar ook over het niveau waarop alle onderdelen worden beoordeeld. Voor de toets van start gaat, moet de student aangeven welke piste hij gekozen heeft. Zo zou deze in het geval van handstanddoorrollen kunnen kiezen voor een blauwe piste (veilige keuze), en omdat hij beter is in het springen van een hurksprong over de kast, kiest hij daarvoor een rode piste (meer risico). De leerling heeft hierdoor veel compensatiemogelijkheden binnen de verschillende bewegingsvormen. De summatieve beoordeling zorgt door de vele momenten van feedback tijdens de lessenreeks, voor minder verrassingen. De leerlingen hebben immers het beoordelingsformulier de gehele lessenreeks gehanteerd voor feedback. Dit blijkt te zorgen voor meer rust voor, tijdens en na de summatieve toets.

Zowel de criteria als de pistekeuze hebben invloed op de beoordeling. Oplopend in moeilijkheid levert de groene piste een maximale score van 40 punten op (op een schaal van 100), blauw 60, rood 80 en zwart 100 punten. De keuze voor een goed beheerste variant van de blauwe piste kan een leerling een betere beoordeling opleveren dan een minder goed beheerste variant op de rode piste (zie het voorbeeld).

Harm van den Bergh en
Peter van Brunshot
zijn docent aan Fontys
Sporthogeschool.

Contact
h.vandenbergh@fontys.nl en
p.vanbrunshot@fontys.nl

Voorbeeld

Een student die gekozen heeft voor een variant op de blauwe piste haalt voor het criterium lichaamshouding 'goed' (16 punten), voor balans 'uitstekend' (25 punten), voor rol 'goed' (16 punten) en voor dynamiek van de beweging 'goed' (16 punten). In totaal is dit 73 punten. Deze leerling krijgt nu het maximale cijfer van 60 (omdat hij de blauwe piste heeft gedaan).

Een leerling die gekozen heeft voor een variant op de rode piste en dezelfde beoordelingen voor de afzonderlijke criteria behaalt, scoort dus 73 punten.

Tot slot

De beschreven inrichting van het turnonderwijs wordt toegepast op FSH tot grote tevredenheid van studenten en docenten. Hoewel we verwachten dat de uitgangspunten van bijvoorbeeld pistes, peerfeedback en keuzevrijheid bij het beoordelen ook in het voortgezet of zelfs basisonderwijs toe te passen zijn, is de bruikbaarheid daar nog nader te onderzoeken. De turnsectie van FSH wil dit in de komende tijd dan ook gaan oppakken. Indien je interesse hebt om hieraan mee te werken, vragen we je contact op te nemen met één van de auteurs. ■